

Буряк Ю. О., студентка,
Юридичний факультет,
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
Науковий керівник: Гетьманцева Н. Д., д.ю.н., доцент

ПРАВО НА ПРАЦЮ ЯК ПРИРОДНЕ І СУБ'ЄКТИВНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ

Серед соціально-економічних прав право на працю є первинним, оскільки праця є джерелом особистого і суспільного багатства, результатами праці визначається становище людини в суспільстві, і, по суті без права на працю неможливо забезпечити гідність людської особистості, а тому втрачають свій сенс усі інші права людини.

О. М. Ярошенко розглядає, що право на працю є абсолютною цінністю. Абсолютність оцінки цього права означає: а) людина не може бути позбавлена права на працю; б) держава й суспільство є співвідповідальними щодо реалізації людиною права на працю, якщо його тимчасове обмеження спричиняє порушення особистої гідності людини; в) людина має право не вважати себе винною у зв'язку із тимчасовим обмеженням права на працю з тих чи інших обставин [3, с. 116].

Сучасна концепція прав людини розглядає право на працю як природне право, що належить людині так само, як право на життя. Від того, наскільки створені об'єктивні можливості для реалізації права на працю, залежить і реальність інших прав людини, бо праця є необхідним чинником існування людини та суспільства.

Основою природного права на працю кожної людини є здатність до праці, що належить людині, зважаючи на її людську природу. Природне розуміння права на працю визначає його невід'ємність. Воно належить кожній людині від народження й не залежить від визнання його державою та законодавчого закріплення. Жодна людина не може бути позбавлена такого права примусово чи за власним бажанням відмовитись від нього. Людина може не використовувати право на працю, але це питання є в площині її власного суб'єктивного вибору.

Право на працю передусім пов'язане з правом на життя і правом людини на самореалізацію, оскільки право на життя необхідно розглядати не тільки як право на охорону життя, а як право на гідне життя, на достатній рівень життя. Відповідно право на життя в

широкому розумінні знаходить свій захист і в сфері трудового права, основа якого закладена у праві на працю.

Т. М. Юзько відзначає взаємозв'язок між правом на життя і правом на працю, оскільки одержуючи засоби існування шляхом реалізації свого права на працю, особа реалізовує в повній мірі своє право на життя. Причому очевидним є взаємообумовлюючий характер зв'язку: якість праці впливає на кількість і якість одержаних внаслідок неї засобів для існування та розвитку людини. Чим більше таких засобів одержує працівник – тим більше він може вплинути на рівень та якість свого життя. Отже, характер праці обумовлює рівень життя особи [2, с. 71].

Беззаперечним є те, що право на працю являється основним невідчужуваним природним правом людини. Воно наявне в суспільстві об'єктивно, незалежно від визнання його державою, але не маючи юридичного оформлення та не будучи визнаним та гарантованим, право на працю є лише побажанням, адресованим суспільству в цілому, бо не буде практично реалізовуватися. Тому основним обов'язком держави, як соціальної і правової, в умовах сьогодення є гарантування і забезпечення реалізації права на працю та його захист. Тобто, право на працю є суб'єктивним правом і забезпечено системою юридичних норм, які утворюють окрему галузь права, - трудове право.

З даного питання цікавою є думка В. М. Андріїва, який визначає: «право на працю – природне, невід'ємне право людини, в основі якого лежить необхідність підтримання життя і саморозвитку; трудові права працівників визначаються різними соціальними нормами, а тому мають як природний, так і позитивний характер. Позитивний характер трудовим правам надають саме норми права, встановлені державою та її органами, а природний характер трудових прав працівників з прийняттям відповідної правової норми трансформується у позитивний. І тому соціальна нормативність трудових прав стає державно-правовою. І тому особливістю права на працю є його природний характер, який з прийняттям певної правової форми трансформується у позитивний, а наслідком такої трансформації є соціальна захищеність трудових прав та захист від зловживань з боку інших учасників, особливо роботодавця» [1, с. 63].

Однак, на мою думку викладена позиція є дещо помилковою, оскільки право на працю є невідчужуваним природним правом людини і воно не трансформується у позитивне право. А позитивний характер має саме право на роботу, тому необхідно внести відповідні зміни у ст. 43 Конституції України, що людина

вільно обирає чи вільно погоджується не на працю, а на роботу, яку для неї створює держава.

Принцип свободи праці є основою для реалізації права на працю, так як право на працю не є абстрагованим, а як і будь-яке право ґрунтується на діючих у суспільстві принципах. І це яскраво виражено в ст. 43 Конституції України. Тобто, право на працю пов'язане з добровільним вибором роду діяльності, професії, місця роботи і свободою праці як свободою кожної людини розпоряджатися своїми здібностями до праці. Принцип свободи праці законодавчо підтверджується і реально гарантується заборонаю використання примусової праці.

З огляду на міжнародне закріплення заборони примусової праці потребує удосконалення національне законодавство, так як заборона примусової праці є гарантією права на працю. Зокрема, необхідно закріпити виключний перелік робіт і служб, виконання яких не вважається примусовою чи обов'язковою працею і визначити критерії роботи чи служби, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків.

Література

1. Андріїв В. Трудові права людини у системі природного та позитивного права / В. Андріїв // Право України. – 2007. – № 6. – С. 61-65.

2. Юзько Т. Поняття і сутність права на працю і права на життя / Т. Юзько // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. – 2015. – № 5. Том 2. – С. 70-73.

3. Ярошенко О. Утвердження засад соціальної держави як напрям конституціоналізації трудового законодавства / О. Ярошенко // Вісник Національної академії правових наук України. – 2013. – № 4. – С. 113-122.

УДК 629.73-057:349.2 (043.2)

Вишновецький А. В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Белуга Ю. М., старший викладач

ПРАЦІВНИК АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ ЯК СУБ'ЄКТ ТРУДОВОГО ПРАВА

Питання про суб'єктів права має важливе концептуальне значення в будь-якій сфері правового регулювання. Працівник